

28 VII 1876. - BITKA NA VUČJEM DOLU

(hercegovački ustanak; potpisan ugovor o saveznu i tajna vojna konvencija Crne Gore i Srbije; bitka na Fundini)

Na istorijskom carskom drumu koji spaja Istok sa Zapadom, citavo XIX i početak XX stoljeća trajali su u buntovnim pokretima naroda, uvijek u sferi interesa ponekog od odlučnih činilaca velike evropske politike, ustancima i ratovima za slobodu sveta.

Nevesinjski ustanak 1875. godine po značaju, i proisteklim sudbinskim posljedicama, uistinu, predstavljaju znamenito istorijsko zbilje. Uz protivstavljaju svakovrsnom zulumu i samovoljstvu čalmonoša i feudalnom kuluku pregolemom – "tristićanin nije imao ni pravde, ni sigurnosti ni opštih prava čovjeka" - susastavna pokretačka snaga hercegovačkog ustanaka bila je nacionalno-oslobodilačka težnja vjekovno zlopacnog naroda. Nerodica i glad godine 1874-75, nakana Turaka da zasužni narodne pravke zbog veza sa Crnom Gorom, podgorički pokolj Crnogoraca (7. oktobra 1874), kao osveta za ubistvo velikodostojnika Jusuf-age Mućina, ishodovali su zaostřavanjem ionako tegobnog stanja u Hercegovini. Nепosredan, pak, povod ustanaku bio je napad čete hajdučkog harambaše Pera Tunguza na turski karavan u Bišini, na Cetnoj Poljani, dana 23. juna. Uskorene su pripreme za kreševa ljeta i 27. juna, u selu Krevkovima, pukla je nevesinjska puška – najjesnija počетка hercegovačkog ustanaka, "što narod iz temelja pokrenu".

Hercegovačkom ustanaku (1875) treba tražiti "uzroke pozdranije". "Ne govoreći ni o čem drugom, Hercegovina bila je vezana s Crnom Gorom geografski, i prirodno je, da je u svakoj prilici imala na nju oslonac i išla s njom zajedno... Knjaz Nikola hercegovački ustanak iz 1860-61. prihvatila kao svoje djelo i 1862. dolazi do rata s Turskom. Za samu Hercegovinu ovaj rat nije imao osobitih koristi, ona je i dalje ostala u turskom ropstvu, ali su obilznja plemena: Piva, Banjani, Drobnjaci, Saranci i Jezera postala gotovo samostalna i nedavahu Sultanu harača. Naročito od ovoga doba uticalj Crne Gore na Hercego-